

בבית המשפט העליון

בש"פ 4120/19

כבוד השופט י' אלרון

לפני :

מדינת ישראל

המבקשת :

נ ג ד

המשיבים :

1. כטייר בן מאג'ד עודה
2. שרחביל בן מאג'ד עודה
3. תייר בן איברהים עינאש
4. הישאם בן מוחמד עארף סדא
5. אברהים בן חאלד קזמאר
6. מג'די בן עומאר שמילי
7. מוג'הד בן אמין פריגי
8. מחמוד בן חאלד חמדאן
9. מוחמד בן אחמד בלאלו
10. אמין בן ענבר ג'אבר
11. מוחמד בן איברהים עראר
12. לואי בן איאד מג'ארי
13. איימן בן ענבר ג'אבר
14. מוחמד בן אחמד בלאלו
15. עלי בן מוסטפא סרייפי
16. יצחק בן ישעיה ברמוחה
17. מוהנד בן מוחמד עירקי
18. מוסנה בן חאסם אלשער
19. חמדאללה בן נוראלדין עראר

בקשה להארכת מעצר לפי סעיף 62 לחוק סדר הדין
הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996

עו"ד ארז בן ארויה ; עו"ד תמר טיטלבאום

בשם המבקשת :

עו"ד שי נודל

בשם המשיב 7 :

עו"ד שני מורן

בשם המשיב 9 :

עו"ד נעמה אלחדד

בשם המשיבים 10, 13 ו-16 :

עו"ד אנואר פריגי

בשם המשיב 11 :

עו"ד שי שורר ; עו"ד איתי כהן

בשם המשיב 18 :

החלטה
לגבי משיבים 7, 9-11, 13, 16 ו-18

1. לפניי בקשה רביעית להארכת מעצרו של המשיבים 7, 10-11, 13, 16 ו-18 ובקשה חמישית להארכת מעצרו של המשיב 9 לפי סעיף 62 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים), למשך 90 ימים או עד למתן פסק דין בתפ"ח 18-01-27442 ובת"פ 17-10-5333 בבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו, לפי המוקדם.

2. הבקשה התייחסה במקור להארכת מעצרו של 19 משיבים. 10 מתוכם הביעו את הסכמתם להארכת מעצרו עם הגשת הבקשה או במהלך הדיון שהתקיים לפניי. לפיכך הוריתי על הארכת מעצרו החל מיום 25.6.2019 בתשעים ימים או עד למתן פסק דין בעניינם, לפי המוקדם.

בעניינם של שניים אחרים – המשיבים 2 ו-8 – צפוי להתקיים דיון ביום 29.7.2019 ומעצרו הוארך בכפוף לכל החלטה אחרת שתינתן במועד הדיון.

החלטה זו נוגעת אפוא למשיבים 7, 9-11, 13, 16 ו-18 בלבד (להלן יחד: המשיבים).

רקע עובדתי והליכים קודמים

3. ביום 11.1.2018 הוגש נגד המשיבים ואחרים כתב אישום רב היקף בתפ"ח 18-01-27442 הכולל 30 אישומים, ואשר על פי המתואר בו ביצעו המשיבים והנאשמים האחרים עבירות במסגרת פעילות בארגון פשיעה, בהן עבירות רצח, ניסיון רצח, עבירות אלימות, עבירות נשק ועבירות חטיפה וסחיטה (להלן: כתב האישום).

כתב אישום זה אוחד בהמשך עם כתבי אישום נוספים. לענייננו נציין כי התיק אוחד עם כתב אישום בת"פ 17-10-5333 שהוגש ביום 2.7.2017 נגד המשיב 9 ואחרים, המייחס להם עבירות של סחיטה באיומים, סחיטה בכוח, עבירות נשק, החזקת סמים, חבלה בכוונה מחמירה ושיבוש הליכי משפט, וכמו כן עם כתב אישום נפרד שהוגש ביום 7.2.2018 נגד המשיב 18.

4. בד בבד עם הגשת כתב האישום בת"פ 17-10-5333 הוגשה בקשה למעצרו של הנאשמים, בכלל זה המשיב 9, עד תום ההליכים. בא-כוחו הסכים לקיומו של "ניצוץ

ראייתי" והדיון נדחה מספר פעמים, לבקשת באי-כוח הנאשמים כולם, לצורך קבלת חומרי החקירה.

במקביל, עם הגשת כתב האישום דנן הוגשה בקשה למעצרו של המשיבים עד תום ההליכים. באי-כוח המשיבים הסכימו לקיומו של "ניצוץ ראייתי" וביקשו דחיה לצורך קבלת חומרי החקירה.

לבסוף, עם הגשת כתב אישום נגד המשיב 18 (ועוד בטרם איחודו עם כתב האישום דנן) הוגשה בקשה למעצרו עד תום ההליכים. בא-כוחו הסכים גם הוא לקיומו של "ניצוץ ראייתי" והדיון נדחה לצורך עיון בחומר החקירה.

5. מאותו שלב נדחו הדיונים בבקשות המעצר מעת לעת, לצורך קבלת חומרי חקירה נוספים, לצורך הוצאת תעודת חיסיון לחלק מחומר החקירה ולצורך הסדרת ייצוגם של המשיבים.

ביום 14.5.2018 הורה בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (השופטת ש' זמיר) על מעצרו של כל הנאשמים בפרשה עד להחלטה אחרת.

6. בימים 21.10.2018 ו-2.12.2018 התקיים דיון בקיומן של ראיות לכאורה בעניינו של המשיב 11. ביום 7.1.2019 הורה בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (השופטת ש' זמיר) על המשך מעצרו של המשיב 11 באיזוק אלקטרוני ובתנאי מעצר בית מלא בפיקוח ארבעה מפקחים, בכפוף להפקדת ערבויות. זאת, לנוכח הסכמתה העקרונית של המבקשת למעצר בפיקוח אלקטרוני, ולנוכח חלקו הקטן יחסית בביצוע העבירות, גילו הצעיר והיעדר עבר פלילי בעניינו.

7. בימים 7.10.2018, 29.10.2018, 10.12.2018 ו-23.12.2018 התקיימו דיונים בשאלת קיומן של ראיות לכאורה ביחס למשיב 7. בהחלטתו המפורטת והמנומקת מיום 3.2.2019 קבע בית המשפט המחוזי (השופטת ש' זמיר) ; ההחלטה נחתמה על ידי השופט א' הימן) כי קיימת תשתית ראייתית "מורכבת ומסועפת" במידה ובעוצמה מספקת המקימה סיכוי סביר להרשעתו של המשיב 7.

לבקשת בא-כוחו, הורה בית המשפט המחוזי על עריכת תסקיר מעצר בעניינו. מתסקיר המעצר מיום 27.2.2019 עולה כי שירות המבחן התרשם שקיימת "רמת סיכון בינונית למעורבות בעבירות מתחום האלימות, שתוצאותיהן צפויות להיות בדרגת חומרה

בינונית", וכי "מוקד הסיכון במצבו של [המשיב 7] קשור בעיקר להתנהלות על פי קודים שוליים כולל דפוסי הסתרה מגמתיים באשר לטיב קשריו החברתיים ואופיים". משכך, הטיל שירות המבחן ספק ביכולתה של חלופת מעצר לצמצם את המסוכנות הנשקפת ממנו.

עם זאת, סבר שירות המבחן כי מערך הפיקוח המוצע "ערוך, להערכתנו, לבסס פיקוח צמוד וסמכותי כלפיו ובכלל זה לפעול להפחתת חשיפתו לקשרים חברתיים בעייתיים", ולפיכך הומלץ בכל זאת על המשך מעצרו בפיקוח אלקטרוני.

בהחלטתו מיום 24.3.2019 הורה בית המשפט המחוזי (השופט א' הימן) על מעצרו של המשיב 7 עד תום ההליכים המשפטיים נגדו. בית המשפט קבע כי אין בחלופת מעצר כדי לאיין את מסוכנותו הרבה כמי שביצע מעשים "אקטיביים ומרכזיים" בביצוע עבירת רצח, וכדי לאיין את החשש להשפעה על עדים ולהימלטות מן הדין. בהקשר זה, דחה בית המשפט את הערכת שירות המבחן לפיה מסוכנותו של המשיב 7 היא בינונית, וקבע כי מסוכנותו גבוהה, בהתבסס על חומרת המעשים המיוחסים לו בכתב האישום.

ערר שהוגש על החלטות בית המשפט המחוזי בעניינו של המשיב 7 נדחה על ידי בית משפט זה (השופט ע' גרוסקופף) תוך שנקבע כי "התמונה הראייתית, כפי שיש לבחון אותה בשלב זה, מספיקה כדי להקים נגד העורר [המשיב 7 – י' א'] ראיות לכאורה שאין בהן חולשה" וכי חלוף הזמן מאז מעצרו אינו מקהה את עילות המעצר, בהן מסוכנותו הרבה והחשש מפי שיבוש הליכים (בש"פ 2869/19 פריג' נ' מדינת ישראל (23.5.2019)).

8. ביום 28.3.2018 הורה בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (השופט י' טופף) על הגשת תסקיר מעצר בעניינו של המשיב 18. במסגרת התסקיר מיום 7.5.2018 העריך שירות המבחן כי "הסבירות להישנות מקרים דומים בעתיד [מצד המשיב 18 – י' א'] הינה בינונית". על אף התרשמותו מהמפקחים המוצעים, סבר שירות המבחן כי חלופת המעצר המוצעת אינה הדוקה דיה ואין בה כדי להרחיקו מהשפעות שליליות מסביבתו, ולכן לא בא בהמלצה לשחררו לחלופת מעצר.

ביום 21.11.2018 התקיים דיון בשאלת קיומן של ראיות לכאורה בעניינו של המשיב 18. בהחלטתו מיום 27.12.2018 הורה בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (השופטת ש' זמיר), בהחלטה מפורטת ומנומקת, כי קיימות ראיות לכאורה למיוחס לו בכתב האישום, והורה על עריכת תסקיר משלים בעניינו.

בתסקיר המשלים מיום 17.1.2019 העריך שירות המבחן כי "למרות שהייתו הממושכת במעצר לא חל שינוי בעמדותיו ובסיכון בהתנהלותו", כי "קיימת רמת סיכון להמשך התנהגות שולית ובעייתית" וכי הפיקוח המוצע אינו יכול "להתמודד עם מצבים מורכבים צפויים במהלך שהייתו בתנאי מעצר בית". משכך, לא בא שירות המבחן בהמלצה על שחרורו ממעצר.

בהחלטתו מיום 5.2.2019 הורה בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (השופט א' הימן) על מעצרו של המשיב 18 עד תום ההליכים, בשל קיומן של עילות מעצר "מוגברות ומובהקות" של מסוכנות, חשש להימלטות מן הדין ושיבוש הליכי משפט, שלא ניתן לאיין אותן בדרך של חלופת מעצר. בית המשפט הדגיש, כי על אף שהמשיב 18 היה עצור באותה עת למעלה משנה, אין בכך כדי לשנות את נקודת האיזון בין עילות המעצר והאינטרס הציבורי במעצרו בשל מסוכנותו, לבין הפגיעה בחירותו.

ערר שהוגש על החלטה זו נדחה בהחלטת בית משפט זה (השופט י' עמית) (בש"פ 1161/19 אלשער נ' מדינת ישראל (26.2.2019)).

9. עיון במערכת נט המשפט מלמד כי החלטות בעניין קיומן של ראיות לכאורה בעניינם של המשיבים 9-10, 13 ו-16 טרם ניתנו על ידי בית המשפט המחוזי. כעולה מהחלטת בית המשפט המחוזי מיום 20.6.2019, דיון בעניינם של המשיבים 10 ו-13 קבוע ליום 1.8.2019 ובעניינם של המשיבים 9 ו-16 נקבע דיון ביום 5.8.2019.

10. במקביל לתיקי המעצר בבית המשפט המחוזי, הגישה המבקשת לבית משפט זה מעת לעת בקשות להארכת מעצרו של המשיבים לפי סעיף 62 לחוק המעצרים (ראה בש"פ 5029/18 מדינת ישראל נ' כטייר עודה ואח' (1.7.2018), בעניינו של המשיב 9; בש"פ 6753/18 מדינת ישראל נ' כטייר עודה ואח' (25.9.2018), בעניינו של משיב 9; בש"פ 6954/18 מדינת ישראל נ' שרחביל עודה (11.10.2018), בעניינם של משיבים 7, 10-11, 13, 16, ו-19; בש"פ 7852/18 מדינת ישראל נ' פלוני (4.11.2018), בעניינו של משיב 18; בש"פ 9015/18 מדינת ישראל נ' כטייר עודה ואח' (21.12.2018), בעניינם של משיבים 7, 10 ו-13; בש"פ 9015/18 מדינת ישראל נ' כטייר עודה ואח' (25.12.2018), בעניינם של משיבים 9 ו-11; בש"פ 9015/18 מדינת ישראל נ' כטייר עודה ואח' (1.1.2019), בעניינם של משיב 16; בש"פ 687/19 מדינת ישראל נ' פלוני (30.1.2019), בעניינו של משיב 18; בש"פ 1957/19 מדינת ישראל נ' פלוני (15.3.2019), בעניינו של משיב 11; בש"פ 1957/19 מדינת ישראל נ' כטייר בן מאג'ד עודה ואח' (11.4.2019),

בעניינם של משיבים 9-10, 13 ו-16; בש"פ 1957/19 מדינת ישראל נ' כטייר בן מאג'ד עודה ואח' (17.4.2019), בעניינם של משיבים 7 ו-18; להלן: עניין כטייר).

11. אשר לניהול התיק העיקרי בבית המשפט המחוזי, ביום 22.1.2018 הוקרא כתב האישום למשיבים כולם. מאז ועד עתה נדחה מועד שמיעת הראיות בתיק מעת לעת לצורך השלמת קבלת חומרי חקירה, הוצאת תעודת חיסיון, העברת רשימת חומר חקירה מפורטת לידי הסניגוריה וכן הסדרת הייצוג של המשיבים.

12. כשנה לאחר פתיחת ההליך, בתום הדיון שהתקיים ביום 14.1.2019, קבע בית המשפט המחוזי "תכנית משפט", במסגרתה נקבעו מועדים לדיון בעניין הסדרת הייצוג של הנאשמים כולם; דיון בעניין מבנה רשימת חומרי חקירה; דיון בעניין בקשות הסניגורים לקבלת חומרי חקירה; ודיון בעניין טענות מקדמיות ובעניין הסכמת הצדדים בדבר עובדות וראיות, לפי סעיף 144 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982.

עוד נקבע כי "שמיעת הראיות תתקיים החל מחודש נובמבר 2019 בקצב של פעמיים בשבוע". מועדי דיוני ההוכחות – סך הכל 57 במספר – נקבעו בהחלטת בית המשפט מיום 25.3.2019, כאשר תחילתם ביום 24.11.2019 וסופם ביום 14.7.2020.

13. בדיון שהתקיים ביום 21.5.2019 עתר בא-כוח המשיבים 1 ו-3 לדחות את תחילת מועדי ההוכחות בחמישה חודשים, כך שיתחילו בחודש אפריל 2020. זאת, בשל ההיקף הרב של חומרי החקירה, שחלקם עדיין לא הועברו לידי ההגנה, ובשל השלב המאוחר בו קיבל על עצמו את ייצוג המשיבים 1 ו-3, באופן המקשה על עיבוד ולמידת החומרים.

בית המשפט המחוזי קיבל את הבקשה באופן חלקי, וקבע כי מועד תחילת שמיעת הראיות יידחה בשלושה חודשים, כך שהמועד הראשון יתקיים ביום 23.2.2020 והמועד האחרון ביום 13.7.2021, בעוד כשנתיים ימים.

ייאמר כבר עתה כי משמעות הדברים צורמת. נכון להיום המשיבים שוהים במעצר מאחורי סורג ובריח (למעט המשיב 11, השוהה כאמור במעצר בפיקוח אלקטרוני) במשך תקופה של שנה ומחצה, כאשר בעניינם של ארבעה מתוכם טרם ניתנה החלטה בשאלת קיומן של ראיות לכאורה, ואילו עד למועד המשוער של מתן הכרעת הדין בעניינם יהיו המשיבים במעצר במשך תקופת זמן נוספת של כשנתיים וחצי, לכל הפחות.

14. בנימוקי הבקשה להארכת מעצרו של המשיבים נטען, כי העבירות המיוחסות להם – ובין היתר עבירות רצח וניסיון רצח המיוחסות לחלקם, אשר בוצעו באופן שיטתי במסגרת ארגון פשיעה "מסוכן, אלים ורצחני", כטענת המבקשת – מקימות חזקת מסוכנות מכוח סעיף 21(א)(1)(ג) לחוק המעצרים, שכן המדובר בעבירות אלימות חמורות תוך שימוש בנשק חם וקר.

כן נטען, כי מתקיימת עילת מעצר מכוח סעיף 21(א)(1)(א) לחוק המעצרים בשל חשש ממשי לשיבוש הליכי משפט בדרך של השפעה על עדים. בהקשר זה נטען כי כעולה מכתב האישום, המשיבים הטילו מורא על סביבתם, ונהגו לחטוף, לסחוט ולאיים על נפגעי עבירה רבים.

לבסוף נטען כי מסוכנותם נלמדת גם מעברם הפלילי של חלק מהמשיבים, כמפורט להלן: לחובת המשיב 7 עומדות 2 הרשעות קודמות בעבירות של ביצוע עבודות בניה ללא היתר ונהיגה ברכב מנועי ללא רישיון; לחובת משיב 10 הרשעה אחת בעבירות מס; לחובת משיב 16 עומדות 22 הרשעות קודמות בעבירות מס, עבירות רכוש, איומים, עבירות סמים, עבירות נשק, עבירות אלימות ועוד; לחובת משיב 18 הרשעה אחת בעבירות רכוש.

15. המשיבים התנגדו לבקשה, וטענו בעיקר כי התנהלותה של המבקשת, ובפרט העיכוב המשמעותי במסירת חומרי החקירה לידי הסניגוריה, האט מאוד את קצב ניהול המשפט, דבר המצדיק בשלב זה את שחרורם של המשיבים ממעצרו. המשיבים הדגישו בהקשר זה, כי על פי התחזית האופטימלית ביותר יינתן פסק דין בעניינם בעוד למעלה משלוש שנים, וכי אין זה מוצדק להותירם במעצר במשך פרק זמן כל כך ממושך.

דיון והכרעה

16. לאחר שעיינתי בבקשה ובנספחיה ושמעתי את טענות הצדדים באתי לכלל מסקנה כי דין הבקשה להתקבל.

17. כידוע, במסגרת בקשה להארכת מעצר לפי סעיף 62 לחוק המעצרים נדרש בית המשפט לאזן בין זכותו החוקתית של הנאשם לחירות, בשל חזקת החפות העומדת לו בשלב זה של ההליך הפלילי, לבין האינטרס הציבורי בהגנה על שלום הציבור ובטחונו,

בשים לב לעבירה, מהותה, נסיבות ביצועה, והחשש לשיבוש הליכי משפט והימלטות הנאשם מן הדין.

במסגרת האיוון בין שני השיקולים הללו, יתחשב בית המשפט במשך התקופה בה היה נתון הנאשם במעצר עד אותה עת, כמו גם בקצב התקדמות ההליך והצפי להתמשכותו. ככל שההליך העיקרי מתארך, במיוחד כאשר הדבר נובע מהתנהלות רשויות התביעה, נעה נקודת האיוון לטובת הגנה על אינטרס החירות של הנאשם (עניין כטייר, בפסקה 13; בש"פ 1087/18 מדינת ישראל נ' פוגל, בפסקה 19 (1.3.2018)).

18. לחלוף הזמן מאז מעצרו של נאשם יש אפוא חשיבות רבה במסגרת האיוון בין השיקולים השונים שיש לשקול בעת ההכרעה בשאלת הארכת מעצרו. אך חלוף הזמן לבדו לא יביא בהכרח לתוצאה של שחרור נאשם ממעצר, שכן על בית המשפט לבחון היטב ולאזן נכונה בין מכלול נסיבות העניין. לא פעם, חומרת העבירה המיוחסת לנאשם ונסיבות ביצועה או החשש הממשי לשיבוש הליכי משפט או הימלטות מן הדין יהיו בעוצמה כזו שאינה מאפשרת, על אף חלוף הזמן, להטות את נקודת האיוון לטובת חירות הנאשם (בש"פ 3878/18 מדינת ישראל נ' כחלון, בפסקה 12 (22.5.2018); בש"פ 3707/19 מדינת ישראל נ' פוגל, בפסקה 6 (11.6.2019)).

יתירה מזאת, את הנסיבה של חלוף הזמן יש לפרש על רקע טיבו של ההליך הפלילי המתנהל נגד הנאשם. מטבע הדברים, כאשר מדובר בתיק פלילי רחב היקף המכונה "מגה תיק", הכולל ריבוי אישומים ונאשמים, אשר להם מיוחסות עבירות חמורות במסגרת ארגון פשיעה, יש לבחון את הבקשות להארכת מעצר לפי סעיף 62 לחוק המעצרים על פי אמות מידה שונות מתיקים פליליים "רגילים". במקרה כזה, מורכבותו הרבה של התיק עלולה להביא להתקדמות ניהולו בפרקי זמן ארוכים יותר מהרגיל (בש"פ 1467/17 מדינת ישראל נ' אברג'יל, בפסקה 38 (1.3.2017)).

על בית המשפט לבחון אפוא את הבקשה המובאת בפניו להארכת מעצרו של נאשם בנקודת הזמן הרלוונטית להגשתה, תוך איוון בין מכלול נסיבותיו של התיק הפלילי המונח בפניו.

19. לאחר ששקלתי בדבר, אני סבור כי מכלול נסיבות העניין מצדיק כאמור את הארכת מעצרו של המשיבים כמבוקש.

לנוכח טיב העבירות ונסיבות ביצוען, אני סבור כי מסוכנותם של המשיבים היא גבוהה מאוד. כל המשיבים שבפניי נאשמים בביצוע עבירות רצח, או ניסיון לרצח, או קשירת קשר לרצח. עבירות אלו הן מן החמורות ביותר בספר החוקים, ומקימות עילת מעצר סטטוטורית. אין להקל ראש גם בעבירות הנשק המיוחסות לכל המשיבים, למעט המשיב 7, המקימות אף הן חזקת מסוכנות סטטוטורית.

בנוסף, בפרט בשל חומרת העבירות המיוחסות להם ונסיבות ביצוען במסגרת ארגון פשיעה, מתעורר החשש להימלטותם של המשיבים מן הדין ולשיבוש הליכי משפט.

20. לצד זאת, לא ניתן להתעלם מהפגיעה הקשה בחירותם של המשיבים, אשר למעט המשיב 11, שוהים עד היום תקופה ממושכת של שנה וחצי במעצר מאחורי סורג וברית, וזאת כאשר משפטם צפוי להתחיל להישמע רק בעוד למעלה משבעה חודשים. בשלב זה, בטרם החלה שמיעת הראיות, אין צפי וודאי לסיום ההליך, ואף אם אכן יסתיימו דיוני ההוכחות בעוד שנתיים ימים, מי נביא וידע מועד מתן פסק הדין.

21. בנסיבות המקרה דנן, התמשכות ההליכים המקדמיים רובצת לפתחם של שני הצדדים גם יחד, ואף להתנהלותו של בית המשפט שדן בהליך המעצר ובתיק העיקרי תרומה לא מבוטלת לכך.

22. חומר החקירה הועבר לידי הסניגוריה "טיפין טיפין". למעשה, נכון למועד הדיון שנערך לפניי, לא עלה בידי באי-כוח המבקשת, בתשובה לשאלותי החוזרות ונשנות, להצהיר ללא כל היסוס כי מלוא חומר החקירה הועבר לידי סניגוריהם של המשיבים. כמו כן, כפי שתואר במהלך הדיון, הוצאה תעודת חיסיון והועברה רשימת חומרי החקירה לידי הסניגוריה רק כשנה תמימה לאחר הגשת כתב האישום.

מחדל זה של רשויות התביעה הביא להגשת בקשות חוזרות ונשנות לדחיית מועדי דיונים. מובן כי אי-העברת מלוא חומר החקירה יצרה אצל סניגוריהם של המשיבים קושי ממשי להיערך לקראת דיוני המעצר, ועיכבה באופן ניכר את שמיעת התיק העיקרי.

על אף מורכבותו של התיק – ובכלל זה ריבוי האישומים, ריבוי הנאשמים, ריבוי העדים והיקפו העצום של חומר החקירה – ניתן היה לקצר באופן משמעותי את פרק הזמן הממושך למדי להעברת חומרי החקירה.

תכנון מראש של לוח הזמנים הצפוי והיערכות מוקדמת מצד חוקרי המשטרה, היו יכולים להביא לכך שחומר החקירה ירוכז ויאורגן כבר מראשית דרכו של התיק. ניתן היה לצפות למשל, כי בתיק מורכב ומסועף כמו זה שלפנינו, תתבצע תרשומת עדכנית של חומרי החקירה עוד במהלך ניהול החקירה, ובכך ייחסך זמן משמעותי בהכנת רשימת חומרי החקירה והעברתה לסניגוריה.

23. ואולם, גם המשיבים מצידם תרמו תרומה לא מבוטלת להתמשכות הליכי המעצר וההליך העיקרי. הסדרת הייצוג של כל המשיבים נמשכה פרק זמן בלתי סביר. עיון בתיק במערכת נט-המשפט מלמד כי אך לפני שבוע ימים שחרר בית המשפט המחוזי את סניגורו של המשיב 2 מייצוגו, לבקשתו, ונתן ארכה להסדרה מחודשת של הייצוג.

ההסדרה המאוחרת של ייצוגם של המשיבים 1 ו-3, העומדים בלב הפרשה, וזאת כשנה וארבעה חודשים לאחר הגשת כתב האישום, גררה עמה בקשה לדחיית מועדי ישיבות ההוכחות, לאחר שאלו נקבעו מבעוד מועד על ידי בית המשפט. לבקשה זו הסכימו סניגוריהם של המשיבים כולם, מבלי שנתנו דעתם לפגיעה החמורה בחירותם של המשיבים ולקיפוח זכויותיהם, שכן לו היה בית המשפט מקבל את הבקשה במלואה ומורה על דחית הדיונים למשך פרק הזמן שנתבקש, שהותם במעצר צפויה היתה להתארך בחצי שנה נוספת מבלי שתחל שמיעת הראיות במשפטם.

24. למרבה הצער, אף התנהלותו של המותב שדן בתיק העיקרי כמו גם המותב שדן בתיק המעצר, אינה חפה מקשיים.

אמנם, מורכבותו המשמעותית של התיק והיקפו הרב הביאו את בית המשפט, כשנה לאחר הגשת כתב האישום, לקביעה מראש של מועדי דיון שונים בבקשות ובטענות מקדמיות וכן ליצירת "תכנית משפט" לשמיעת התיק העיקרי, ולכך חשיבות רבה.

ואולם, לדידי היעילות הדיונית אינה מתחילה רק עם שמיעת הראיות אלא היא מתבקשת עוד בשלבים המוקדמים של ניהול התיק, ולמעשה, סמוך ככל הניתן להגשת כתב האישום.

האחריות לניהול היעיל של ההליך המשפטי ולניצול נכון של הזמן השיפוטי מוטלת על בית-המשפט שדן בתיק, ועליו לפעול לתכנון מיטבי של ההליך כבר מראשיתו (ע"פ 4735/03 אילון צברי נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(1) 681, 689 (2003)). מטעם זה היה

על בית המשפט לקבוע מועדי דיונים תכופים יותר להבטחת השלמת מלוא חומר החקירה באופן אשר יביא גם להקדמת תחילת שמיעת הראיות.

25. ועוד זאת – והיא העיקר.

תכנית המשפט האמורה לא הביאה בחשבון את מעצרו הממושך של המשיבים, הן מבחינת המועד המאוחר שנקבע לתחילת שמיעת הראיות והן מבחינת סד הזמנים עצמו, שאינו "צפוף" דיו. במובן זה קשה לומר כי תכנית המשפט מגשימה במלואה את התכלית של יעילות הדיון.

על בית המשפט מוטלת החובה לקבוע אבני דרך תכופות יותר הן לשמיעת בקשת המעצר עד תום ההליכים והן לשמיעת התיק העיקרי בסד זמנים יעיל יותר ולאפשר את שמיעת הראיות באופן שיקצר את זמן שהייתו של נאשם במעצר עם תום ההליכים בעניינו.

בכך אין כדי לומר כי אין לאפשר לסניגוריהם של המשיבים ללמוד היטב את התיק בטרם תחל שמיעת הראיות, בפרט כאשר חלק מחומר החקירה הועבר לידיהם בשלב מאוחר.

יחד עם זאת, הניסיון מלמד כי ככלל תיק פלילי לפחות חלק מסוים מהראיות אינו שנוי במחלוקת של ממש, וניתן היה להותיר את הדיון בראיות מהותיות יותר ובעדים מרכזיים יותר לשלב מתקדם יותר של הדיון, שכן המיקוד בראיות המהותיות נעשה בדרך כלל רק עם תחילת הדיון ובמהלך שמיעת הראיות.

התקדמות ניהול ההליך הפלילי מגשימה הן את האינטרס הציבורי של מהירות ויעילות ההליך, תוך ניצול מיטבי של הזמן השיפוטי, והן את האינטרס של המשיבים עצמם למניעת עינוי דין, בפרט כאשר הם שוהים במעצר עד תום ההליכים.

יובהר, כי אף הוצאת תעודת החיסיון המתעכבת לא אחת, אין בה כשלעצמה כדי לעכב את מועד שמיעת הראיות בתיק (ראו סעיף 44(ב) לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971, הנוקט בלשון "רשאי בית המשפט" בהתייחס להתליית הדיון כדי לאפשר הגשת עתירה לגילוי ראיה; ראה גם בש"פ 7014/12 מדינת ישראל נ' מוחמד, בפסקה 7 (11.10.2012)).

26. מסיבה זו, אני סבור כי גם לא היה מקום להיעתר לבקשתו המוגזמת של בא-כוח המשיבים 1 ו-3 לדחיית מועד תחילת שמיעת הראיות, כאשר הבקשה הוגשה כחצי שנה לפני המועד שהיה קבוע לכך.

עיון בהחלטתו של בית המשפט המחוזי מיום 17.6.2019, אשר קיבל את בקשת הסניגור לדחיית מועד שמיעת הראיות באופן חלקי, מעלה כי בין השיקולים שנלקחו בחשבון היו הצורך ב"פרק זמן ראוי לעיבוד ולימוד החומר" מן העבר האחד, ו"החשיבות בקידומו של תיק זה" מן העבר השני, אך לא ניתן משקל לעובדת מעצרו הממושך של המשיבים והפגיעה המשמעותית בזכותם החוקתית לחירות, אשר היתה ראויה להילקח בחשבון כשיקול ראשון במעלה.

27. אף ההתנהלות בתיק המעצר מעוררת קושי. החלטת בית המשפט מחודש מאי 2018 על מעצרו של כל המשיבים עד להחלטה אחרת אמנם עומדת בתוקפה, אך מן הראוי היה כי החלטה זו תהיה ארעית, וכי אותה "החלטה אחרת" תינתן בסמוך ככל הניתן.

אמנם חוק המעצרים אינו קובע סד זמנים מפורש לדיון בבקשה למעצר עד תום ההליכים, אך לנוכח הפגיעה המהותית בזכותו החוקתית של נאשם לחירות, מן הראוי כי החלטה בבקשה זו תינתן בשלב מוקדם ככל הניתן בסמוך להגשת הבקשה.

יפים לעניין זה דבריה של השופטת א' פרוקצ'יה בפרשה אחרת שהגיעה לפתחו של בית משפט זה:

"משהוגש כתב-אישום נגד אדם והתביעה מבקשת את מעצרו עד תום ההליכים, על בית-המשפט לדון בבקשת המעצר לאלתר ולברר במסגרתה אם דינו של הנאשם להיעצר או להשתחרר ובאילו תנאים. סעיף 21 לחוק הדן במעצר לאחר הגשת כתב-אישום אינו קובע מפורשות כי יש לדון בבקשה למעצר באורח מידי, אך הדברים משתמעים מאליהם, שכן בלא דיון והכרעה בבקשת המעצר אין לדעת אם מתקיימים התנאים ההכרחיים למעצר כזה – קרי: תשתית ראיות לכאורה, עילת מעצר והיעדר חלופת מעצר נאותה. בלא בירור והכרעה בשאלות אלה לא ניתן להחזיק אדם במעצר לאחר הגשת כתב-אישום אלא לתקופת ביניים קצרה ביותר הנדרשת לצורך היערכות לקראת קיום הדיון ומתן ההחלטה" (בש"פ 3604/00 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(2) 486, 492 (2000)).

28. בנסיבות העניין דנן, לעת הזו, כשנה ומחצה לאחר הגשת כתב האישום, טרם ניתנה החלטה בבקשה למעצר עד תום ההליכים בעניינם של ארבעה מתוך המשיבים, והדיון בשאלת הראיות לכאורה קבוע רק לראשית חודש אוגוסט.

מובן כי מרבית ההחלטות על דחיות הדיונים בתיק המעצר הן מוצדקות, שכן לא ניתן לקיים את הדיון מבלי שהמשיבים מיוצגים או מבלי שניתנה להם השהות הנדרשת לעיין בחומר החקירה ולהתכונן לדיון כנדרש. יחד עם זאת, היה על בית המשפט הדן בתיק הבקשה למעצר עד תום ההליכים להשתדל ולקיים את הדיון בבקשה מוקדם ככל הניתן בסמוך למסירת חומרי החקירה הרלוונטיים, ולדחות את הדיונים במשורה.

מציאות שבה נאשם שוהה במעצר למעלה משנה וחצי בטרם הוחלט כי נסיבותיו מצדיקות את מעצרו עד תום ההליכים, היא כמעט בלתי נתפסת, ויש לעשות ככל הניתן כדי למנוע הישנותה במקרים אחרים.

יתכן אף כי מתבקש בעניין זה שינוי חקיקתי, שעל פיו שלוש או ארבע הבקשות הראשונות להארכת מעצרו של נאשמים לפי סעיף 62 לחוק המעצרים תוגשנה לבית המשפט שבו מתנהל תיק המעצר, ותידונה על ידי נשיא בית המשפט.

לטעמי, שינוי חקיקתי שכזה יביא למודעות גדולה יותר ומעורבות הכרחית של נשיאי בתי המשפט באשר להתקדמות תיק המעצר לצד שמיעת התיק העיקרי, ויאפשר התנהלות מבוקרת, מפוקחת יותר, ובכלל זה ניווד שופטים בתוך בית המשפט לצורך מתן קדימות לתיקים בהם נדרש זמן שיפוטי רב יותר מהמקובל, כאשר ברקע נלקחת בחשבון שהותם של הנאשמים במעצר עד שיוכרע דינם.

29. בסופו של יום, על אף הקשיים שהוצגו, החלטתי לעת הזו להיעתר לבקשה להארכת מעצרו של המשיבים ב-90 ימים. זאת, לאחר ששקלתי את מכלול השיקולים הרלוונטיים שפורטו לעיל, ובפרט לנוכח מסוכנתם הרבה הנלמדת מהעבירות המיוחדות להם.

מטבע הדברים, לנוכח לוחות הזמנים שפורטו, הבקשה המונחת לפניי אינה האחרונה ב"שרשרת הבקשות" להארכת מעצרו של המשיבים שעוד תוגשנה בעתיד. לא מן הנמנע כי נקודת האיזון בין השיקולים הרלוונטיים תנוע בעתיד מאינטרס ההגנה על שלום הציבור וביטחון, ותטה את הכף לטובת זכותם של המשיבים לחירות וחזקת החפות העומדת להם, בטרם יוכרע דינם.

30. מכל מקום, אני סבור כי כבר בשלב זה על בית המשפט הדן בתיק העיקרי לשוב ולהידרש למועדי שמיעת הראיות שנקבעו, ולעשות להקדמת הדיונים ולניהול יעיל ככל האפשר של ההליך הפלילי.

אשר לתיקי למעצר, הדיונים בבקשה למעצרו של המשיבים 9-10, 13 ו-16 עד תום ההליכים נגדם, הקבועים נכון להיום לימים 1.8.2019 ו-5.8.2019, יתקיימו במועדם ולא יידחו עוד.

31. ולבסוף, אשר לבקשת המשיב 18 לעריכת תסקיר משלים בעניינו, ולבקשת המשיב 11, השוהה במעצר באיזוק אלקטרוני לאפשר את יציאתו לעבודה, הרי שהמסגרת הדיונית המתאימה לדיון בבקשות אלו היא הגשת בקשה מתאימה לבית המשפט המחוזי לעיון חוזר בהחלטת המעצר, לפי סעיף 52(א) לחוק המעצרים.

32. הבקשה מתקבלת אפוא. מעצרו של המשיבים 7, 9-11, 13, 16 ו-18 מוארך בזאת ב-90 ימים שיימנו החל מיום 25.6.2019 או עד למתן פסק הדין בתפ"ח 27442-18-01 ובת"פ 17-10-5333 בבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו, לפי המוקדם.

ניתנה היום, א' בתמוז התשע"ט (4.7.2019).

ש ו פ ט